

Sygn. akt V CSK 510/18

POSTANOWIENIE

Dnia 10 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa A. K.

przeciwko G. W.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 10 maja 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanego

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 9 marca 2018 r., sygn. akt IV Ca [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego;

3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. na rzecz adw. E. F. wynagrodzenie w kwocie 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł, powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną strony pozwanego G. W. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 marca 2018 r., sygn. akt IV Ca [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił: naruszenie prawa procesowego, tj. art. 385 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. oraz art. 233 k.p.c., art. 231 k.p.c. i art. 232 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i przyjęcie, że doszło

do zawarcia i udzielenia pozwanemu przez powoda pożyczek w dochodzonej pozwem wysokości; naruszenie prawa materialnego, tj. art. 720 k.c. w zw. z art. 6 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie skutkujące nieuzasadnionym zwolnieniem powoda z obowiązku wykazania żądań pozwu, tak co do zasady, jak i wysokości; art. 58 k.c. w zw. z art. 359 § 2¹ - 2³ k.c. przez ich niezastosowanie, pomimo iż ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że kwoty objęte „umowami i oświadczeniami” stanowiącymi podstawę żądań pozwu, zawierały w sobie dopisywane należności odsetkowe w wartościach znacznie przekraczających dopuszczalną wysokość odsetek maksymalnych.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnych zagadnień prawnych skarżący upatruje w konieczności udzielenia odpowiedzi na pytanie: czy sądy rozpoznające określone roszczenie - w sytuacji, gdy z dokumentów stanowiących podstawę danego roszczenia wynika fakt sporządzenia ich w innym terminie niż objęta nimi czynność, co stanowi o tym, iż dokumenty te nie stanowią odzwierciedlenia czynności oraz oświadczeń nim objętych, przy podniesionym zarzucie pozorności, jak też w sytuacji, gdy ze zgromadzonych dowodów wynika, iż dokumenty obejmują należności z tytułu odsetek w wysokości pozostającej w sprzeczności z obowiązującymi regulacjami - mają obowiązek przeprowadzenia analizy czynności prawnej stanowiącej podstawę

dochodzonego roszczenia pod kątem wskazanym w przepisie art. 58 k.c.; czy dopuszczalne jest zastosowanie przez Sąd na podstawie art. 231 k.p.c. domniemania faktycznego co do stanu sprawy w zakresie, w jakim dla żądań pozwu okoliczności objęte takim żądaniem, jako przedmiotowo istotne, powinny zostać bezsprzecznie udowodnione przez powoda.

Powyższe kwestie, niezależnie od wadliwości konstrukcyjnych, zostały sformułowane w oderwaniu od ustaleń faktycznych Sądów *meriti*, a w konsekwencji już z tej przyczyny nie mogą uzasadniać przyjęcia skargi kasacyjnej opartej na tej przesłance. Ubocznie należy zwrócić uwagę, iż zagadnienia związane z rozkładem ciężaru dowodu przy zaprzeczaniu prawdziwości dokumentu prywatnego reguluje art. 253 k.p.c., który w zdaniu pierwszym stanowi, że jeżeli strona zaprzecza prawdziwości dokumentu prywatnego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenie osoby, która je podpisała, od niej nie pochodzi, obowiązana jest okoliczności te udowodnić.

Pozwany w pisemnym oświadczeniu potwierdził, że pożyczył od powoda kwotę 66 000 zł (k. 22, 36, 136-137). Sąd drugiej instancji orzekając reformatoryjnie w zakresie odsetek od należności głównych, zasądził odsetki w wysokości ustawowej. Pozwany przyznał, że załączone do pozwu umowy podpisywał, ale czynił to pod dyktando powoda. Podpisywał bo czuł w stosunku do powoda dług wdzięczności i nie chciał, żeby powód miał kłopoty u swego przyjaciela, od którego pożyczał, żeby następnie pożyczać pozwanemu. Twierdził, że kwoty pożyczek stanowiły odsetki od wcześniejszych pożyczek.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący wywodzi z naruszenia wskazanych w skardze kasacyjnej przepisów.

Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.). W związku z czym, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skarga kasacyjna nie może być oparta na zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. określającego kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 76, z dnia 24 listopada 2005 r., IV CSK 241/05 nie publ., z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, nie publ., z dnia 8 października 2009 r., II CSK 222/09, nie publ.).

W razie popełnienia przez Sąd drugiej instancji uchybień w odniesieniu do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia polegających na pominięciu materiału dowodowego, który zgromadził, ale nie ocenił właściwie Sąd pierwszej instancji, skarżący może skutecznie je zakwestionować, zarzucając naruszenie konkretnych przepisów prawa procesowego w powiązaniu z art. 382 k.p.c. i art. 378 § 1 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c., względnie art. 217 k.p.c., czy art. 217 k.p.c. wraz z wykazaniem, że naruszenia te mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy, jak tego wymaga przepis art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.

Według ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, strony zawarły cztery umowy pożyczki, objęte żądaniem pozwu w tej sprawie. Pierwsza umowa z dnia 20 czerwca 2008 r. dotyczyła udzielenia przez powoda pozwanemu pożyczki w kwocie 15 000 zł z terminem spłaty do 31 grudnia 2012 r. Pozwany pokwitował odbiór tej kwoty. Po upływie powyższego terminu, pozwany złożył oświadczenie

o uznaniu długu i zobowiązał się do spłaty pożyczki do dnia 1 września 2013 r. Druga umowa pożyczki została zawarta w dniu 15 marca 2010 r. również na kwotę 15 000 zł ze spłatą do 31 grudnia 2012 r. Pozwany pokwitował odbiór tej kwoty, a po upływie wskazanego terminu, pozwany złożył oświadczenie o uznaniu długu i zobowiązał się do spłaty do 1 września 2013 r. Trzecią umowę pożyczki strony zawarły w dniu 1 lutego 2011 r. na kwotę 12 600 zł do dnia 31 grudnia 2012 r. Pozwany pokwitował odbiór tej kwoty, a po upływie tego terminu złożył oświadczenie o uznaniu długu i zobowiązał się do spłaty do dnia 1 września 2013 r. Czwarta umowa opiewała na kwotę 24 000 zł, która została zawarta na czas nieokreślony, ale Sąd pierwszej instancji nie ustalił daty jej zawarcia. Pozwany złożył oświadczenie o uznaniu długu z zawieranych w okresie 2008-2015 r. umów pożyczek w wysokości 66 000 zł i zobowiązał się do ich spłaty.

Sąd drugiej instancji skorygował ustalenia Sądu pierwszej instancji, o tyle że umowa pożyczki na kwotę 24 000 zł została zawarta przed 24 marca 2009 r., a zatem była pierwszą lub drugą z umów objętych pozwem. Ponadto, nie podzielił ustaleń, odnośnie dat podpisywania oświadczeń o uznaniu długów i takiego charakteru tych oświadczeń. W ocenie Sądu Okręgowego oświadczenia te stanowiły pokwitowania odbioru wypłaconych pożyczek połączone z zastrzeżeniem odsetek od udzielonych pożyczek.

Sąd drugiej instancji ustalił, że strony zawarły cztery umowy pożyczki odpowiednio na kwoty 15 000 zł, 15 000 zł, 12 600 zł i 24 000 zł. Kwoty objęte tymi umowami były wypłacane pozwanemu w gotówce bezpośrednio ich po podpisaniu.

W takim stanie rzeczy, mając na względzie pisemne motywy rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, brak podstaw do przyjęcia, że zaskarżony wyrok zapadł wskutek oczywistego naruszenia prawa w rozumieniu przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 98 § 3 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2

i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800).

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (j.t. Dz. U. 2018, poz. 1184, ze zm.) w zw. z § 22, § 4 ust. 1, 3, § 8 pkt 6, § 16 ust. 4 pkt 2, § 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (j. t. Dz. U. z 2019 r. poz. 18).